

de iis a tetro purgatorii carcere, et a voraci flamma liberandis parum anxiantur; eorum nullo modo, aut inutiliter meminerunt: *obliti sunt mei*. O magnam hominum in terra viventium erga defunctos crudelitatem, o portentosam filiorum et hæredum in parentes et benefactores ingratitudinem! ac item o ineffabilem fidelium defunctorum infelicitatem, quæ tanta est, ut cum sua suis reliquerint, nullum ab iis auxilium percipiant, quin potius ab iis totaliter oblivioni tradantur. O vos omnes, qui incolitis terram, cavete, ne quid simile vobis accidat: ita ante mortem res vestras componite, ut in alio mundo filiorum et hæredum auxilio haud egeatis; viri utique pissimi consilium sequimini dicentis: *noli confidere super amicos et proximos, quia citius obliuiscuntur tui homines, quam cæstimas. Melius est nunc tempestive providere, et aliquid boni præmittere, quam super aliorum auxilio sperare* (de Im. Chr. ibid.). Multi sunt, quibus cum dicimus, ut aliena restituant, ut eleemosynis peccata redimant, ut sacrificia pro peccatorum suorum expiatione offerri curent, respondent, se omnia testamento debite ordinasse, ac hæredibus onus reliquisse adimplendi quæcunque agenda sunt; melius tamen quisque per se ipsum bona perficiet, quam filiorum et hæredum voluntati ea committet. Nonne mille experimentis constat, filios et hæredes ea non adimplere, quæ a testatoribus ordinantur? Hoc sane constat. Ideo quantum fas erit, per te non per alios fac, quæ necessaria sunt, ut ab ærumnosa purgatorii terra declines et ad cœlestem patriam recta pergas. *Amen.*

CONCIO SEXTA.

Miseremini mei, miseremini mei (Job. 19, 21).

Quamvis charitate christiana, Dei gloria et æternæ retributionis spe ad subveniendum animabus in purgatorio patientibus non moveremur, si quid nobis humanitatis supersit, ad iis, omnibusque miseris succurrendum ex nativa propensione ferri deberemus, quia, ut ait Chalcedonense Concilium, Deus in cujusque corde quemdam erga miseros compassionis spiritum infixit, ita ut homo ille, quasi esse desit, qui nullo misericordiæ et commiserationis motu cietur: cum non faciat id ad quod a Deo vita donatur; *ad misericordiæ opera a Deo facti sumus* (Concil. Chalced. act. 3). Heu! tamen quot in orbe inhumani reperiuntur homines, qui nullo modo misericordia moventur! Quot duri, quot ferrei, quot immisericordes, in quibus nulla humanitatis et miseracionis scintilla, præcipue erga fideles in purgatorio patientes, elucet! Quot qui non curant, an ibi eruciantur propinqui benefactores et amici! Quin contra sæpe gaudent, deliciis se dedunt, et facultatibus quas reliquerunt defuncti, impinguantur, dum illi in mediis ignibus torquentur. O duri et tardi corde ad compatiendum, tandem aliquando animarum illarum miseremini; ad misericordiam flectimini: ferrea earum confringite vincula; hisque omnibus, quibus fas erit, modis subvenite. Audite eas ex imis terræ visceribus ad vos clamantes: *miseremini mei, miseremini mei*. Lugubres illarum audite voces, et ut ad misericordiam magis moveatur eorum vestrum, consideremus hodie purgatorium, *ut lacum miserationum*, in quo gravissima hæ patiuntur animæ. *Abe.*

Impii in statu mortalis peccati in hoc mundo viventes sunt servi, debitores et exules. Sunt quidem servi, quia *omnis qui facit peccatum, servus est peccati* (Joan. 8): sunt debitores, quia cum Dei majestatem offenderint, ei satisfacere tenentur; cui nisi in hoc sæculo fecerint satis, *pœnas da-*

bunt in interitu æternas (2. Thess. 1.) sunt tandem exules, quia per peccata quæ perpetrarunt, a Deo se elongarunt et in regionem ita longinquam exierunt, ut in cœlestem patriam nunquam sint migraturi, nisi in hac vita penitentiam egerint. O quam miseri hujusmodi peccatores! o quam gravia eorum mala! quæ tamen carent remedio, quia quamdiu hi in isto mundo versantur, a servitute sua liberari, debita sua solvere et ab exilio suo revocari possunt. Unde meo quidem iudicio fideles, qui in purgatorio cruciantur, quodammodo infeliciores videntur, quam peccatores, qui in mundo vivunt, quia quantumvis peccatores in præsens miseria laborent, a miseris suis se liberare possunt, si velint: fideles vero defuncti manent in purgatorio, ut in horrendo miseriarum lacu, atque ita infelices, ut a miseris quas ibi patiuntur, se liberare non possint; fideles enim defuncti in hoc lacu detinentur ut servi, ut debitores, ut exules. In eo sunt 1. *ut servi*, qui vincula sua frangere nequeunt; 2. *ut debitores*, qui debita sua solvere non valent; 3. *ut exules*, qui ad patriam suam ire non possunt. En tres miserias, quas in profundo purgatorii lacu fideles defuncti perferunt.

I PARS.

Fideles defuncti sunt in purgatorio ut servi, qui catenas suas rumpere nequeunt.

Hortatur nos gentium Apostolus, ut victorum recordemur: *mementote victorum* (Heb. 13). Captivi illi, diris constricti vinculis, quorum nos reminisci optat D. Paulus, sunt ipsi fideles defuncti, ut ait Doctor Seraphicus. Hi quidem sunt servi infelicissimi, qui a vinculis quibus ligantur, se liberare nequeunt: sicut enim qui vinculo excommunicationis ligatur, seipsum solvere nequit; oportet ut per alium ab hoc vinculo solvatur, ita et fideles defuncti in purgatorio detenti, ex seipsis vincula, quibus constringuntur, solvere nequeunt; tantum piis ho-

minum in terra viventium operibus ab iis solvi et in libertatem venire queunt. Sciunt omnes, peccata mortalia esse teterrima vincula, quibus in inferno constricti detinentur et in æternum detinebuntur: indissolubilia enim sunt eorum vincula, quia *in inferno nulla est redemptio*. O impij, qui mortalia, veluti liquorem gustui jucundum, facile bibitis, a Dei iudicis pavete: si etenim in statu mortalis peccati ab hoc mundo exeat, in infernum præcipitabimini, ubi acerbam et perpetuam patiemini servitutem, quia peccatis mortalibus, quibus inquinati eritis, veluti indissolubilibus vinculis, in medijs tartareis ignibus æternum constricti remanebitis. Verum suis etiam vinculis fideles defuncti in purgatorio constringuntur; venialia enim ab his hic in terris perpetrata, et ante mortem non deleta, sunt funes quibus ibi vincuntur: *funes peccatorum circumplexi sunt me* (Ps. 118). Credis parum, aut nihil esse, quod jocosa vel officiosa passim mendacia proferas? Non malum, imo bonum et urbanum arbitraris, quod nugas, facetias, diceria et alia verbula christianam charitatem lædenda in omni cætu effundas? turpi otio facile indulges, ac venialia omnia quæ committis, pro nihilo reputas? Jamvero certus esto, minima quæque peccata venialia, in quæ læberis, esse gravia vincula, quibus in medijs purgatorii flammis victus detineberis, nisi ante mortem ea per penitentiam deleveris. Et inde magis formidanda noveris hæc vincula, quod ab iis per teipsum expedire te nequibus: in medijs ignibus victus moraberis, nec vincula tua frangere valebis, ibique, ut justitiæ divinæ servus, victus remanebis, donec omnia supplicia tibi a Deo imposita, plene et integre perpessus fueris; *omnes adstricti tenentur ex decreto justitiæ divinæ, donec reddiderint novissimum quadrantem* (S. Bon. *ibid.*). Ne vana purgatorium vitandi spe tibi blandiaris; si enim in venialia libenter incidas, in purgatorium facile cades; et cum semel vindicibus purgatorii flammis obvolvi ceperis, ab iis te liberare non valebis; cum semel ibi peccatorum tuorum funibus victus detineberis, per teipsum et propriis meritis vincula hæc frangere nequibus, quia solus Deus hæc vincula rumpere potest: *solus Deus educit victos in fortitudine*

et potest liberare (Ibid.): solus Deus hæc tua vincula solvere poterit, nec ab illo impetrare valebis, ut ea solvat. Qui in hoc orbe vivunt, precibus, eleemosynis, sacrosancto missæ sacrificio et aliis viis a Deo obtinere possunt, ut libertate donentur animæ, quæ in purgatorii fornace vincetæ detinentur; ipsæ vero nil apud Deum mereri, et a Deo impetrare valent. Hæc, cum sint extra viam, nullum actum meritorium vel impetratorum elicere possunt. Ac sicut homo catenis constrictus, pati quidem potest, agere non potest; ita animæ illæ vinculis peccatorum constrictæ, nil agere possunt, quo suam libertatem consequantur, ac solummodo taxatas a justitiâ divina pœnas pati possunt. Unde non satis se admirari fatetur Doctor Seraphicus cæcitate hominum, qui cum in presentiarum tot seipsum constringant vinculis, quot venialia patrant, hæc in purgatorio vincula solvere solummodo cogitant, cum ea solvere illis impossibile est: *o mirabilis cæcitas! permittimus, imo procuramus nos ligari funibus peccatorum, et per consequens jugo pœnæ, et et nolimus solvere vincula colli nostri, donec facti sumus impossibiles ad solvendum* (Ibid.). O magnam cæcitate! o infandam stultitiam! Ergo o stulti! aliquando sapite; cavete, ne peccatorum vincula vos constringant; aut si iis constringamini, tetra hæc in hoc mundo solvite vincula, dum ea solvere penes vos est; jejuniis, eleemosynis et aliis pœnitentiæ operibus ab his modo vos extricate vinculis; hæc nunc solvite vincula: *solve vincula colli tui, captiva filia Sion* (Isa. 5). Ea jam frangite, quoniam in purgatorio nulla vis, nulla vobis inerit potestas ea solvendi; nec aliter a purgatorio flammis vos liberare poteritis, quam ea omnia patiendo supplicia, quæ vestris peccatis debentur. Unusquisque in hac vita et seipsum, et animas, quæ in purgatorio cruciantur, inspicere debet: *seipsum*, ut purgatorium devitet, *et animas, quæ in purgatorio cruciantur*, ut eas liberet. O frater, respice teipsum, vigila super te, ac ita perfecte vive, ut a venialibus perpetrandis caveas, aut jam perpetrata ante obitum per pœnitentiam deleas; solve hæc vincula, dum ea solvere potes: *solve vincula colli tui*. Non solum autem teipsum, verum et animas inspicere, que

nunc in purgatorio peccatis suis vincetæ detinentur; earum miserere, easque a dura servitute quam patiuntur libera. Non possunt illa a Deo suam impetrare libertatem, et potes tu ab eo illam precibus, eleemosynis et jejuniis obtinere: *solus Deus educit vincetos in fortitudine et potest liberare; nos autem possumus procurare et eleemosynis, et orationibus impetrare* (S. Bonav. ibid.). Proinde ora, jejuna, da pauperibus et sacrificia Deo offerri cura, ut animarum in purgatorio captivarum libertatem a Deo obtineas. Heu! si patrem, matrem, aut aliquem ex amicis, servum apud Turcas detineri scires, nonne eum miserum judicares? et si ei libertatem dare posses uno vel altero die jejunando, aliquod pauperibus erogando, presertimque aliquas fundendo preces vel pium aliud quoddam opus faciendo, nonne ea faceres, ut illos a gravi hac servitute liberares? Nullum certe ita barbarum et inhumanum reperiri credo, qui hæc facere recusaret, ut suppetias patri, matri vel amico ferret. Scitote, o fratres, quod gravior est servitus, cui subjacent parentes et amici vestri. Servi sunt, non apud Turcas, ac in mediis purgatorii flammis: ibi isti vincti manent, ut vincula sua rumpere nequeant; eorum deplorate infelicitatem, super eos lugete: eorum miseremini, ac precibus et eleemosynis libertatem iis a Deo obtinere curate. Subvenite fidelibus illis defunctis, qui in purgatorio ligantur ut servi, qui catenas suas rumpere nequeunt, et qui sunt etiam in purgatorio *ut debitores, qui debita sua solvere non valent*.

II PARS.

Fideles defuncti sunt in purgatorio ut debitores qui sua debita solvere non valent.

Peccatores omnes, sive in mortalita, sive in venialia inciderint, justitiæ divinæ sunt debitores, cui læsæ in presenti vel in futuro sæculo satisfacere tenentur, ita quod nisi in hoc mundo ei satisfaciatur, in alio onus satisfaciendi, seu graves pœnas

patiendi eis remaneat. Animæ autem quæ nunc in purgatorio graviter cruciantur, debitrices sunt justitiæ divinæ, vel ob peccata venialia, quæ in hac vita perpetrarunt et non expiarunt, vel ob aliquas pœnarum reliquias, quæ, deleta suorum criminum culpa, eis perferendæ supererant. O quam infelices et miseræ vivunt hæ animæ *debitrices et in carcere propter propria debita* (D. Th. 2, 2, q. 3, art. 4 ad 3). Ducem, principem, aut alium magnatem infelicissimum censemus, cum non ob homicidia, non ob sacrilegia, vel alia enormia crimina, verum propter debita, quibus satisfacere non potest, in atro carcere clausus et vinctus ingemiscit. Quam vero infeliciores fideles defuncti, qui licet justî, amici Dei, gratia divina exornati, Deo et cœlo digni, in formidando tamen purgatorii carcere, ultricibus circumvoluti flammis, clausi et vincti pluribus detinentur annis, non propter aliud, quam *propter propria debita*, quia scilicet non plene justitiæ divinæ in hoc mundo satisfecerunt et quia nullum opus in purgatorio perficere valent, quo ei satisficiant. Pati possunt, quantum ab eis exigit divina justitia; non tamen possunt opus aliquod meritorium, vel satisfactorium agere, quo Deum flectant ad misericordiam et eum ad has penas condonandas, vel mitigandas alliciant. Hæc opera, inquit sanctus Bonaventura, sunt moneta, qua carent fideles defuncti et ideo debita solvere nequeunt; nec aliud agere possunt, quam pati tot supplicia, quot ab eis exigit justitia divina: *manente reatu peccati et deficiente moneta meriti, non possunt solvere quod ab eis exigitur, nisi per violentiam supplicii* (ibid.). O quantum infelicitatem! O magnam harum animarum miseriam! Quamdiu hic in terris vivimus, omnis peccati culpam per pœnitentiam in nobis delere possumus, et si, deleta culpa, quædam ad divinæ justitiæ satisfaciendum perferenda nobis pœna suspenderit, habemus monetam, qua Deo pro his pœnis satisfaciamus: eleemosynæ, preces, indulgentiæ, jejunia et sacrificia sunt moneta aptissima ad eum placandum, eique satisfaciendum: brevis oratio debita cum attentione habita, leve jejunium pro Dei amore susceptum, vel aliud quodque opus satisfactorium, quamdiu hic moramur, de-

bita multa Deo solvere potest. In purgatorio deest ejusmodi moneta; ibi fideles defuncti indulgentias lucrari non valent, ibi nullas fundere possunt preces, quibus sua supplicia minui impotent, quia *non sunt in statu orandi, sed magis ut oretur pro eis* (D. Th. 2, 2, q. 93, art. 11 ad 3). Ibi jejunio Deo satisfacere nequeunt; ibi nihil possident quod in elemosynas erogent. Et licet ibi gravissima patiantur, pœnæ tamen eorum virtute carent satisfactoria, quia nulla ibi fit applicatio meritum Christi, sine quibus nulla vera habetur satisfactio; quare Deo solvere nequeunt quæ debent, cum apta ad hoc moneta careant; solummodo ibi possunt quantum et quamdiu Deo placuerit. O quantum horum fidelium miseriam! Paucis verbis explicant theologi, quomodo fideles defuncti possint et non possint sua solvere debita; *non satisfaciendo*, inquam, *sed satispatiando*: seu, quod idem est, solvere possunt quæ debent, non per opera satisfactoria, aut meritoria, quia non sunt in statu merendi et Deo satisfaciendi: *non satisfaciendo*. Sua quidem erga Deum debita solvere possunt satispatiando; seu tantum pœnarum patiando, quantum divina justitia exegerit. Præfata omnia manifestant, Deum, qui semper infinite justus est et misericors, specialiter se erga nos misericordem exhibere, quamdiu in terra moramur, quoniam dat nobis potestatem nostra delendi peccata, opera meritoria elicendi et opera satisfactoria peragendi. In purgatorio elucet Dei justitia, quia nil meritorium nihilque satisfactorium ibi facere possunt defuncti, quo debita Deo solvant, et ideo ibi tamdiu pati coguntur, quamdiu in iis aliquid purgandum remanet; nec inde egrediuntur, quousque taxatas a Deo penas totaliter passi fuerint. O quam durum est his fidelibus in purgatorio ob debita incarcerari et pro debitis Deo satisfacere non posse! o quam deplorandus eorum status! Itemque o quanta miseria obruemur nos, si ad eundem statum veniamus, et in purgatorium debitis gravati præcipitemur! Quod iis evenit, nobis accidere potest; propterea ante mortem rebus nostris consulamus, ac ita salutis et conscientiæ nostræ negotiis provideamus, ut post mortem justitiæ nullo modo debitores remaneamus. Hujus vitæ tempus est tempus gratiæ et misericordiæ,

in quo debita nostra Deo solvere ac ei offenso per orationes, jejunia, elemosynas et indulgentias satisfacere facile possumus, tempus vero alterius vite erit tempus justitiæ, in quo jejuniis, precibus et aliis piis operibus, Deum placare, ac ei satisfacere non valebimus; tunc in rigore justitiæ tot pœnas luemus, totque obibimus supplicia, quot obire meruerimus; ergo faciamus nunc quod tunc facere non poterimus: faciamus nunc bona opera, ac elemosynis, jejuniis, aliisque piis operibus Deo satisfaciamus et quidquid ei debemus, penitus solvamus, ita ut ex hoc exilio, nihil justitiæ divinæ debentes egrediamur. Neque solum de nobis curandum, verum et de animabus, quæ nunc in purgatorio ingemiscunt, quæ cum debita sua solvere non possint, ad mortales clamare non desinunt; *miseremini mei, miseremini mei*. Audi patrem, audi matrem, audi fratres et amicos, qui te supplices rogant, ut eorum miserearis, ac pro iis Deo debita solvas, quæ ipsi solvere non possunt. Hanc eis non deneges gratiam; paucis precibus, aliquo jejunio, adorando missæ sacrificio, vel alio quodam bono opere debita eorum solvere, eosque a purgatorii flammis facile liberare potes; solve ergo quod debent et a purgatorii ignibus erue fideles, qui ibi miserime tabescunt utpote debitores, qui sua debita solvere nequeunt, *et sunt etiam miserimi, quia detinentur in purgatorio ut exules, qui ad patriam suam pergere non possunt.*

III PARS.

Fideles defuncti sunt in purgatorio ut exules, qui ad patriam suam ire non possunt.

Quamvis censuerint antiqui, durum non esse sapientibus exilium, quia omnis locus ei patria est: *sapiens ubique civis est* (Seneca); scimus tamen, primum hominem ob violatum Dei mandatum a paradiso terrestri exulasse, ac exilium primum fuisse supplicium, quo famosum hunc reum Deus punire voluit. Cum autem fideles defuncti non in omnibus Deo perfecte ob-

temperaverint, ac proinde pudendo protoparentis inobedientis caractere signentur, ejus etiam supplicium participant, et sicut ille e terrestri, ita isti a cœlesti paradiso aliquandiu exulant et in purgatorium ablegantur, ubi dura patiuntur, ut exules: nil enim iis tam durum, tam acerbum nihil, quod Dei visione priventur et a paradiso exulent, quem ut patriam suam respiciunt, in qua Deo frui et in æternum beari expectant. Summo desiderio patrem videndi et regiam in qua habitabat ingrediendi ardebat Absalon: cum autem didicisset, in perpetrati criminis pœnam, toto biennio non visurum se patrem, mœrore conficci cœpit ac tanta ejus fuit afflictio, ut asseruerit, malle se mori, quam duobus annis patris sui visione privari et a regia exulare. *Obsecro, ut videam faciem regis; quod si memor est iniquitatis meæ, interficiat me* (II Reg. 14, 32). Magna quidem hæc fuit Absalom tristitia; at longe major illa quam patiuntur fideles defuncti, cum se in terra centro et in mediis flammis Patris cœlestis visione privari et a patria cœlesti exulare vident. Hæc est maxima illorum pœna, nihilque ipsis durius quam ob culpas suas, Dei qui summum bonum est, visione privari et ab ejus aula exulare: *Deum amittere et eo carere est summum malum et pœnalius* (S. Aug.). Hanc eorum pœnam acerbissimam et omnium maximam esse docet Doctor Angelicus (in 3 Sent. d. 30); cum enim eorum animæ a corporibus solute ob suas culpas retardentur et prohibeantur a Dei visione et a consecutione summi boni, cui uniri summopere appetunt, vehementissime anguntur et summa inde iis tristitia causatur. Si quis adoptatus a rege, aliquot annorum exilio multaretur ipso tempore, quo regni possessionem se accepturum sperabat nonne maxime angeretur? Quanto major tristitia fidelium defunctorum, qui ipso momento, quo se Deum visuros et cœleste regnum adepturos sperabant, Dei visione et cœlesti regno ob suam culpam privantur et exules in purgatorium mittuntur! Hæc certe maxima eorum pœna, ut, sumptis ex Moysè et Esau similitudinibus, quisque facile aspicari poterit. Scimus Moysen, postquam diu in deserto erravit, a longe vidisse terram promissionis, ad quam pervenire

ardentissime exoptarat; non tamen in hanc terram intrare potuit, ex quo in maximam tristitiam incidit. Jamvero quam durius accidit fidelibus ex hoc mundo migrantibus, quod ad promissum cœleste regnum, Deo potituri, ire prohibeantur! quanto graviori conficiuntur mœrore, cum eo tempore, quo Deo frui et in paradysum ingredi sperabant, ob culpas suas ad terræ centrum gravissimas pœnas perpressuri mittuntur! Si Esau, hominis aliunde feri, tanta fuit tristitia eo quod patris benedictionem non accepisset, ut præ nimio mœrore, veluti Leo rugiret: *auditis Esau sermonibus patris, irrugit clamore magno* (Gen. 27, 34); quas lacrymas non fundunt, quos non emittunt clamores, qua non comprimuntur tristitia fideles ex hac vita exeuntes, cum eo momento quo ad cœlum, Deum visuri, eo fruituri et ejus benedictione adepturi ire sperabant, in durum purgatorii exilium ejiciuntur! Nil certe his durius, quam Dei visione tunc privari, a cœlesti tunc beatitudine retardari et a paradiso ad tempus exulare. Quamdiu in corpore vivimus, non nobis grave videtur quod Dei visione privemur et a cœlesti regno exulemus, tum quia non perfecte percipimus, quam suave et quam jucundum sit Deo frui et in paradiso habitare; tum quia non tanto desiderio ad Deum et æternæ beatitudinis possessionem ferimur, quanto animæ a corporis ergastulo solutæ; tum quia deliniti corporalibus oblectationibus, in his occupamur nec de spiritualibus adeo solliciti sumus; mox vero animæ fidelium a corpore solutæ perfectissime intelligunt, infinitam esse felicitatem eorum qui Deum vident et in paradiso inhabitant; hoc perfecte intelligentes, summo ardente desiderio Deum videndi et in paradysum intrandi; nec eos attingunt oblectationes corporeæ, quibus hoc mitigetur desiderium; quare cum vehementissimum illud, quo ardent, desiderium complere non possint, summa exinde cordi eorum oritur tristitia, maxima quidem pœna, quam patiuntur fideles defuncti, eamque D. Bernardus omni pœna sensus graviorem existimat: *non horribilius et penalius est ad tempus tolerare gehennam, quam eum qui semel gustavit, quam suavis sit Dominus, ab eo recedere (in*

*Cant. serm. 31). Non ratiocinandum de animabus, quæ nunc in purgatorio cruciantur, sicut de sanctis Patribus qui ante Christi Resurrectionem in Limbo morabantur; nam licet isti in Limbo Deum non viderent et a cœlesti beatitudinis possessione retardarentur, non tamen propterea cruciabantur, nec pœnam damni patiebantur, quia sciebant, se non culpa sua a Dei visione et cœlesti beatitudine privari, sed quia tanti boni tempus ex Dei ordinatione nondum advenerat. Hi autem qui postquam cœlum a Christo reseratum est, ad purgatorium damnantur, probe noverunt, sibi jam patere cœlum, et ab ejus ingressu se solum impediri ob proprium reatum, atque inde sibi vehementer irascuntur et dirissime torquentur, quod ipsi sibi causa extiterit dilationis tanti boni. Dum in Limbo manerent Patres, nondum er exhibitum pretium redemptionis et ideo gloria cœlestis nondum illis debebatur: sed exhibitio jam redemptionis pretio, cum fideles defuncti ad purgatorium mittuntur, vident se sua solum culpa Dei visione et cœlesti gloria privari; ex quo ita anguntur ac tanto mœrore conficiuntur, ut hæc tristitia sit maxima eorum pœna: *hic est cruciatus omnium maximus*. Ecce tres gravissimas misérias, quas in purgatorio patiuntur fideles defuncti. Audite eos ad vos clamantes, ut eorum misereamini, eosque ab hoc miseriarum lacu eruere conemini. Eorum favete votis et ut a tantis eos miseris liberare valeatis, rogate Deum, ut illos a profundo hoc lacu eruat: dicite ei: o Domine, erue animas horum defunctorum de horrendo purgatorii lacu: *erue eas de ore leonis et de profundo lacu*. Dicite Deo omni quo poteritis fervore; o Domine, parentes, fratres et amici manent in profundo purgatorii lacu, *ut servi*, qui vincula sua frangere nequeunt: *ut debitores*, qui debita sua solvere non valent et *ut exules*, qui ad patriam suam pergere vetantur, supplices te rogamus, ut eorum animas ab illo miseriarum lacu liberes: *erue eas de profundo lacu*. Rogo et supplex deprecor, ut piorum defunctorum sic misereamini, utque eos a profundo purgatorii lacu sic eruere conemini; ac simul cavete, ne in hunc miseriarum lacum cadatis. Cum peccandi venialiter datur occasio, dicite: in hoc peccatum non*

cadam, quia melius est abstinere a minimis venialibus, quam in gravissimas purgatorii penas incurrere. Cum sese vobis offert pauper aliquis, ejus miseremini, eique subvenite, dicentes; o quam satius est huic misero charitatis officia impendere, quam gravissima purgatorii supplicia sustinere! Cum jejunandi vobis onus imponitur, jejunate quam perfectius poteritis, dicentes: o quam convenientius in hoc mundo jejunare, quam in alio ab ultricibus purgatorii flammis uri! Cum gravi quodam laboratis morbo, hunc æquo sustinete animo dicentes; o quam melius hic aliquamdiu infirmitatis hujus dolores perpeti, quam ad multos annos in formidando purgatorii lacu gravissima tolerare. His et aliis piis cogitationibus ita vos ad perfecte vivendum excitatis, ut hinc exeuntes, mox ad æterna tabernacula properetis. *Amen.*

CONCIO SEPTIMA.

Miseremini mei, miseremini mei (Job. 19, 21).

Ex Jobi, viri utique piissimi, ore olim prodiere verba hæc, quæ toties in hoc pulpito iteravi, et sancta Mater Ecclesia fideles defunctos eadem verba proferentes inducit, optatque, ut eorum quilibet in purgatorio gemens ad mortales, sicut alter Job, suo modo clamet: *miseremini mei, miseremini mei.* Vestrum cuique notissimum est, hujusmodi verba ab inferni faucibus neutiquam procedere, ubi damnati de salute desperantes, nullam ab hominibus misericordiam, nullumque auxilium expectant. Non etiam a summo cœlo et a paradiso descendunt verba hæc; etenim cum sancti perfecta in cœlo potiantur beatitudine, nulli miserie possunt subijci, ac proinde nostro non egent auxilio, nec est quod eorum quomodocunque misereamur. Non ergo ex alio loco hæc verba procedunt, quam ex pur-

gatorii baratro, ubi fidelium defunctorum multæ ex divina justitiæ ordinatione detinentur animæ, ut a levibus quibusdam purgantur immunditiis, quibus in exitu suo ab hoc mundo coinquinabantur. Hæ sunt, quæ gementes ad vos de terræ centro clamant: *miseremini mei, miseremini mei.* Audite patrem, audite matrem, audite amicos ad vos clamantes, ut eorum misereamini; et ut ad eorum miserendum moveamini, consideremus hodie purgatorium, ut *puteum amaritudinis*, videamusque, quanta animarum ibi gementium sit amaritudo, quanta tristitia. *Ave.*

Tribus potissimum incumbere debet homo salutis suæ sollicitus, quæ paucis his verbis explicat Vates regius: *diverte a malo et fac bonum, inquire pacem et persequere eam* (Ps. 33). Primum, cui adherere debet est omnis mali, omnisque peccati, quantumvis levis, fuga: *diverte a malo.* Quia vero minime sufficit declinare a malo, nisi bonum operetur, debet secundo bonum facere et virtutibus acquirendis insistere: *declina a malo et fac bonum.* Ac tandem declinando a malo et faciendo bonum, indesinenter anhelare debet ad paradisi gaudia, ubi perfecta et segura pax invenitur: *inquire pacem et persequere eam.* Viri perfectissimi, qui immediate post mortem, impertransito purgatorio, ad celestia tabernacula evolarunt, ab omni peccato in hac vita diverterant, virtutibus comparandis sedulo laboraverant et sempiterna paradisi pace perfrui summopere exoptarant. Fideles defuncti, qui nunc in purgatorio cruciantur, non satis accurate, dum in carne viverent, ab omni peccato declinarant: non satis sedulo virtutibus acquirendis incubuerant, non satis ardentem paradisi bona concupiverant. Et ex tribus hisce defectibus, ad quos hi fideles in hoc sæculo declinarunt, summus mœror et amaritudo amarissima in cordibus eorum oritur, ac ideo purgatorium fit eis quasi puteus amaritudinis. Quod ex jam dicendis patebit, cum probaverimus, quod fideles illi in purgatorio considerabunt peccata, virtutes et paradisum. Considerabunt 1. *peccata*, quæ perpetrarunt; 2. *virtutes*, quas acquirere neglexerunt; 3. *paradisum*, quem minus ardentem desiderarunt;

et ex triplici hac consideratione mœrore conficiuntur, tantisque in cordibus eorum generabitur mœror, ut purgatorium futurum sit eis puteus amaritudinis.

I PARS.

Mœrore conficiuntur fideles defuncti in purgatorio considerantes peccata, quæ in hoc mundo perpetrarunt.

Certissimum est fideles defunctos in purgatorio non parum solatii percipere, tum ab angelis, a quibus visitantur, tum ex hoc, quod de futura beatitudine sint certi. Hoc autem solatium minuitur et quasi penitus tollitur consideratione peccatorum, quæ viventes commiserunt; nec enim eorum recordare possunt, quin mœrore conficiantur. Terrenis et temporaneis multis bonis fruebatur Antiochus; tristitia tamen maxima comprimebatur, cum malorum, quæ in Jerusalem fecerat, reminisceretur: *reminiscor malorum, quæ feci in Jerusalem.... et ecce perco tristitia magna* (1 Machab. 6). Similiter licet fideles defuncti aliquid solatii in purgatorio percipiant, mœrore tamen et tristitia conficiuntur, cum mente revolvunt peccata, quæ in Creatorem et Redemptorem suum in hoc sæculo perpetrarunt, et hanc eorum penam omnium maximam censet D. Gregorius: *inter multiplices humane animæ tribulationes et innumerabiles afflictionum molestias, nulla est major afflictio, quam conscientia delictorum* (in Ps. 143). Fideles defuncti in mediis purgatorii flammis ingemiscentes, recogitant non solum mortalia, si quæ viventes perpetrarunt; revolvunt etiam omnia et singula venialia, in quæ, sive ex ignorantia, sive ex infirmitate, sive ex malitia lapsi sunt; mentibus eorum sese offerunt omnia quæ dixerunt mendacia, cuncta verba otiosa quæ profulerunt, tempus omne quod inaniter insumperunt, verba ridicula, jocosæ et insulsæ quæ jactarunt; eorum animis objiciuntur vana omnia quæ fecerunt, mentis evagationes quas inter orandum habuerunt, bona multa quæ operari

prætermiserunt; quodlibet tandem peccatum veniale a fidelibus defunctis in hoc mundo commissum et non deletum fit eis obiectum triste et lugubre, cujus consideratione in cordibus eorum maxima causatur tristitia. Heu! ait eorum quilibet, quam miser ego, qui crucior in hac flamma; qui ludicra, jocosæ et vana ex nimia levitate protuli! Heu! quam infelix ego, qui a Dei visione et cœlestis regni possessione retardor, quia non satis ardentem Deum dilexi et non satis sedulo ea quæ perfectionis meæ erant, executioni mandavi. Heu! quam durum mihi incarcerationi, Dei possessione privari et dirissima nunc supplicia pati, quia in sæculo aliqua levia protuli mendacia, quia nimio otio indulsi, vel alia quædam venialia perpetravi! Hæc et aliæ ejusmodi cogitationes vices gerunt tyranni et carnificis interni, quibus dirissime cruciantur fideles in purgatorio: nilque eis acerbius, quam quod Deum toties offenderint, quodque ob hæc levissima peccata, quæ facillime vitare, aut delere in mundo poterant, tantis pœnis addicantur. Quilibet ex fidelibus in purgatorio patientibus magnus est contemplator, quilibet in medio flammarum decumbens prolixis vacat meditationibus; infinitas Dei perfectiones quilibet serio considerat; quilibet perfecte concipit, quam bonus, quam sapiens, quam potens et quam magnus sit Deus in omni genere perfectionis; altissimam de Dei perfectionibus quilibet in animo suo ideam concipit, ac deinde considerans, quot et quanta adversus Deum infinite perfectum peccata in hac vita commiserit, tactus dolore cordis intrinsecus et ingemiscens ait: quomodo eo stultitiæ deveni, ut Deum tam bonum, tamque perfectum offenderim? Quomodo ita insanus fui, ut peccarem in Deum summe perfectum, quem omnibus et singulis vitæ meæ momentis venerari debebam? Quomodo ita sanæ mentis inops extiti, ut tot peccatis venialibus majestati ejus injuriam irrogarem? O quantus inde mœror, quanta tristitia fidelibus defunctis accidit! Tanta quidem, ut nullam majorem patiantur. Horum miserorum quilibet, in obscuro purgatorii carcere clausus, dum infinitas Dei perfectiones serio perpendit, sedulo quoque considerat, quam bonus, quam misericors et quam erga ipsum liberalis Deus extiterit.

Accepta a Deo creationis, conservationis et redemptionis beneficia accurate quisque ponderat; ac recordatur, a Deo sibi concessum Angelum Custodem, a quo ab hostium insidiis defenderetur; sibi data Sacramenta, quibus sanctificaretur; sibi largitas gratias et auxilia, quibus bonum operari et cœleste regnum adipisci poterat. Quisque tandem seipsum et peccata quæ in sæculo perpetravit, considerans, dicit: o me miserum, o me infelicem, o me ingratum, qui toties in Deum meum et benefactorem meum peccavi! Tot et tanta ab eo perceperam beneficia, ut eorum nunquam me satis memorem et gratum præbere potuissem; talis tamen mea fuit ingratitudo, ut innumera in benefactorem meum peccata perpetraverim. Horum peccatorum adversus Deum commissorum idea fidelium defunctorum laniat corda, tantoque eos merore conficit, ut, teste D. Augustino, hanc eorum tristitiam solus Deus metiri possit: *Deus scit tantam penam anime* (in Ps. 16). O fratres, miseremini fidelium defunctorum, qui quidem nova peccata perpetrare haud ultra valentes, mortalitatis diebus patrata continue mente revolvunt. Hæc eorum peccata jam transierunt a manibus eorum, quæ non amplius peccant; non transierunt a mente, quia ea semper recogitant: *hæc omnia transierunt a manu, sed non a mente* (S. Bern. de consid. 5, 12). Continua hæc peccatorum in sæculo commissorum cogitatio fit illis crudelis carnis, a quo dirissime interius cruciantur; ideo elemosynis et precibus vestris iis succurrite, ut a tristitia quam ex peccatorum consideratione patiuntur, quam citius liberentur. O angeli Dei, o viri sancti, qui cum Christo in cœlo regnatis, o vos omnes, qui sub cœlo vivitis, miseremini defunctorum in purgatorio afflictorum, iisque, quantum fas erit, subvenire conamini: *subvenite sancti Dei, occurrite angeli*. Pium est, sanctum, et justum ut iis quisque opitulari curet; et quisque pro viribus venialia sibi vitanda intelligat, ut a terribili venialium suorum idea in purgatorio non torqueatur. Venialia quidem modo levia dicimus et pro nihilo reputamus; levem autem in purgatorio tristitiam non patiemini, cum in mentem venient hæc peccata; non parva erit tristitia vestra, cum videbitis, mini-

mis hisce peccatis vos Deum summe magnum, summe bonum et summe perfectum offendisse; maximo corda vestra merore conficiuntur, cum cogitabitis, quod ob illa peccata, quæ nihil pendebatis, a Dei visione et cœlestis regni possessione vos retardari meremini; ineffabilis vestra erit afflictio, cum perpendetis, ob vana, otiosa, jocosa et alia quantumlibet levia venialia, vos in terribili purgatorii carcere a voracibus flammis comburi, ac dirissimis suppliciis cruciari: proinde summa cura et solitudine omnia venialia vitare satagite. Non ex ore vestro prodeat vel minimum mendacium, non verbum otiosum, non aliquid charitatem fraternam tantisper lædens; a cordibus vestris non exeat cogitatio, quantumlibet peccaminosa: ab ore, a corde, vel a manu nullum, quantumvis leve, fiat peccatum veniale; vel si in venialia incidatis, ea in præsentia per penitentiae opera delete, ut in purgatorio cordi vestro tristitiam et amaritudinem non causent. Fideles autem defuncti in purgatorio dum merore conficiuntur, considerantes peccata in hoc mundo perpetrata, tabescunt *etiam cum considerant virtutes, quas acquirere neglexerunt*.

II PARS.

Merore conficiuntur fideles defuncti, cum in purgatorio considerant virtutes quas acquirere neglexerunt.

Cum moritur homo, statim caro ejus humida et putrida vermibus scatet, qui eandem rodunt et depascuntur usque ad ossa; cumque nihil amplius superest quo pascantur, emoriuntur sensim et in terram vertuntur. Sicut autem mortuorum corpora in sepulchris a vermibus devorantur, ita et post resurrectionem generalem corpora damnatorum, ut sentiunt multi, in inferno rodentur a vermibus horribillimis, fœdissimis, mordacissimis et æternis, qui a Deo miraculose efformati, in æternum in mediis ignibus vivent, ut in æternum impios crucient. Ut autem ait Innocentius tertius summus Pontifex, non

solum a vermibus materialibus rodentur damnatorum corpora, verum et a verme conscientiæ rodentur corda eorum: *erit in gehenna vermis duplex, exterior qui rodit corpus et interior qui rodit cor (de contemp. mund. 1 et seq.)*. Vermis iste erit angor conscientiæ, qui ut vermis eam jugiter mordebit et rodet ac damnatos semper torquebit cum reminiscuntur peccatorum et virtutum: *peccatorum* quæ in mundo perpetrarunt; *et virtutum*, quas comparare neglexerunt. Recordabuntur hi peccatorum a se commissorum, et hujus rei memoria, tamquam a verme interius rodentur et affliguntur; *venient in cogitatione peccatorum suorum timidi et traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum* (Sap. 4). Reminiscuntur etiam virtutum, de quibus acquirendis non curarunt; et hæc quoque memoria erit vermis, a quo lancinabuntur et affligentur, dicentes: *virtutis quidem nullum signum valuimus ostendere: in malignitate autem nostra consumpti sumus*. O quam durum damnatis ab interiori hoc verme semper corrodi! Eodem etiam, aut simili verme, non quidem in æternum, sed ad tempus rodentur fideles defuncti in purgatorio: ibi torquebuntur interius et mœrore conficiuntur, cum recogitabant tum venialia, quibus in sæculo se inquinaverunt: tum etiam virtutes quas cum acquirere facile possent, acquirere tamen neglexerunt; ista cogitatio intus eos cruciabit, eorumque interiora veluti tinea corrodet: *sicut tinea vestimento et vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi* (Prov. 25). Quilibet ex fidelibus defunctis, in centro terræ delitescens, totum vitæ suæ curriculum mente sua lustrabit et animo revolvat; cuilibet eorum obicietur vera et fidelis vitæ suæ tabella, in qua delineatas videbit virtutes, quas assequi potuit et noluit: quilibet videbit quam languida charitas, quam parva patientia, quam exilis humilitas, quam imperfecta sua fuerit obedientia; cuilibet importuna exprobrabit conscientia defectus et negligentias omnes, quibus bona sua opera inquinavit: cuilibet dicet interius, cur toties preces incuria tua prætermisisti? Cur eas toties sine causa interrupisti? O infelix, modico labore acerba quibus cruciaris supplicia vitare et altissimos æternæ gloriæ gradus

obtinere poteras, si virtutum exercitationibus ferventius institutes; cur ergo virtutibus acquirendis non te accuratius accinxisti: *tum* ut purgatorii supplicia declinares: *tum* ut majora in paradiso gaudia tibi conciliares? Heu! quantus tunc mœror, quanta fidelibus defunctis tristitia, cum interiori hoc verme rodentur, cum virtutes omnes quas acquirere et bona opera quæ perficere poterant, mentibus eorum obiciuntur! Postquam mercator, qui dives fuerat, naufragio, aut alio quodam inopinato casu merces perdidit et ad inopiam redactum se conspicit, suam sæpe deplorat infelicitatem et mente revolvens varias lucrandi occasiones, quas ex negligentia sua prætermisit, secum ipse gemens, dicit: si hac et illa occasione bene usus fuisset, non eo miseriæ devenissem: si negotia mea hoc et illo modo peregissem, jam egenus et miser non essem: si ex negotiatione ea percepissem emolumenta quæ percipere poteram, jam divitiis alluerem. O me miserum, qui res meas non bene administravi! o me infelicem, quia ex mercibus et pecuniis meis non eam percipi utilitatem, quam percipere poteram. Eodem prorsus modo ingemiscit in purgatorio quilibet fidelis defunctus, dicens; o me miserum, qui crucior in hac flamma! o me infelicem, qui Deo nunc non fruor, quia virtutibus comparandis non sedulo incubui! In hac et illa occasione, humilitatis, patientiæ et charitatis gradus multos comparare poteram; hoc et illo modo ad virtutum omnium apicem conscendere penes me erat; quia virtutes tam segniter et remisse sectatus sum, nunc crucior in hac flamma. Flens et gemens ait eorum quilibet: cur eo cæcitate deveni, ut altiorum virtutum praxi contempta, deliciis plus quam par erat indulserim? Cur huic et illi virtuti comparandæ summo studio non adhæsi, ut a purgatorii penis declinarem et ut post mortem recta ad paradysum pergerem? Cur patiens non fui ut Job? Cur non mitis fui ut David? Cur non pauper extitii ut Seraphicus Franciscus? Cur pœnitentiæ, mortificationi, obedientiæ et aliis virtutibus acquirendis, totis conatibus non institi? O quantum horum fidelium tristitiam! o quantum mœrorem, eo quod virtutibus acquirendis adeo imperfecte adhæserint! Fidelium defunctorum animæ a corpori-

bus solutæ perfectissimè cognoscunt, quam bonum et utile sit, virtutum exercitio in hoc mundo totaliter adhærere; clarissimè etiã norunt, quomodo humilitate, patientia, charitate et aliis virtutibus ad altiores cœli thronos quisque potest ascendere: vident tandem et continue perpèndunt, quod formidanda purgatorii supplicia vitassent, si majori affectu virtutibus comparandis incubissent; propterea pœnitet eas, ac ineffabili mœrore conficiuntur, eo quod virtutibus acquirendis totaliter non institerint; nihique earum quamlibet audire videor cum Antiocho dicentem: *in quantum tribulationem deveni et in quos fluctus tristitiæ, in qua nunc sum. Et ecce pereo tristitiã magnã in terra aliena* (1 Mach. 6). In magnos quidem devenerunt tristitiæ fluctus, ac mœrore in purgatorio conficiuntur animæ fidelium defunctorum, eo quod in hac vita virtutibus acquirendis sat remisisse laboraverint. O fratres, afflictas, quasso, has consolamini animas; precibus, jejuniis, aliisque piis operibus earum mitigatè mœrorem: ac pariter ex earum infelicitate hoc elicite emolumentum ut ad virtutes perfectius sectandas vos excitetis. Serio contemplanini quanta eas maneat afflictio et itidem virtuti, omni qua poteritis perfectione, incumbere statuite, ut simili mœrore in purgatorio post mortem non conficiamini. O quam stulti, inquit doctor Seraphicus, o quam perversi, qui modo virtutes sectari nolunt, ut horrenda purgatorii tormenta declinent! virtutibus acquirendis incumbere timent et purgatorii supplicia non timent: *trepidant timore, ubi non est timor et illa horrenda supplicia parvipendunt* (ubi sup.). O magnam huiusmodi cœcitatem et stultitiã! Ne, quæso, eo stultitiæ deveniamus; virtutibus comparandis totos nos accingamus, ut mœrore post mortem in purgatorio non conficiamur, sicut et alii fideles defuncti, qui jam mœrore conficiuntur, cum considerant virtutes, quas in hoc mundo acquirere neglexerunt; *ac etiã cum considerant paradisum, quem minus ardentè desiderarunt.*

III PARS.

Mœrore conficiuntur fideles defuncti, in purgatorio considerantes paradisum, quem minus ardentè desiderarunt.

Licet ad natale solum et ad patriam in qua ortum duxere, ex nativa propensione homines quique anhelent; plerique tamen paradisi, qui est patria nostra, obliviscuntur, nec ad eum eundi desiderio cientur. Cum de mundi negotiis et de temporalibus bonis comparandis agitur, de iis serio cogitant, iis summo affectu adhærēt, nilque non moluntur, ut omnia sibi prospere eveniant. In temporalibus iis rebus gerendis homines prudentes, vigilantes, industrii, solertes et circumspècti haberi solent; iis omnes cogitationes, affectus omnes, omnesque curas suas consecrant; e contra, de spiritualibus et æternis parum curant et de paradisi gaudiis comparandis, aut parum, aut nullo modo anxiantur; ista non solum acquirere non desiderant, imo et de iis vix aut raro cogitant. Quæ autem nunc in purgatorio cruciantur animæ, paradisi gaudia, quorum tam raro viventes meminerant, indesinenter mente revolvunt. Hæ animæ a suis solutæ corporibus, altissimas de paradiso habent ideas; perfecte norunt, quam bonum et quam jucundum in cœlo cum omnibus sanctis habitare; ac continue meditantur, quanta sit magnitudo et quante divitiæ paradisi, quantaque sit felicitas inhabitantium in eo. Hæ animæ summopere æstimant bona, quæ in cœlo Deus præparavit diligentibus se, eorum nunquam obliviscuntur; ac recogitantes, se eorum in sæculo paululum meminisse et ea minus ardentè desiderasse, summa tristitiã et mœrore incomprehensibili opprimuntur. Speciali supplicio plectuntur in purgatorio hi, qui in hoc sæculo parum ardentè appetierunt Deum videre et paradisum obtinere. Specialis illud supplicium vocatur a sancta Birgitta, *purgatorium desiderii* (revel. 4, 14), seu tristitiã maxima qua cruciantur fideles de-

functi, eo quod non satis ardentem paradikum concupierint. Heu! inquit in semetipso quilibet ex iis fidelibus, quomodo oblitus sum infinitæ, immensæ et æternæ felicitatis, quam Deus mihi dare disposuerat? Quomodo plus de terrenis, quam de æternis comparandis sollicitus fui? Quomodo tanta laboravi cæcitate, ut magis de vultu lavando, de crinibus ordinate componendis et de similibus aliis næniis, quam de paradiso comparando curaverim? Quomodo eo stultitiæ deveni, ut corporis commodis omni cura et sollicitudine invigilaverim; paradisi vero oblitus sim? His et aliis similibus cogitationibus in purgatorio indesinenter lancinantur defunctorum animæ et dum in mediis ignibus cruciantur, cogitant de paradiso, quem non satis ardentem in vita sua exoptarant, talisque cogitatio summam iis tristitiam causat. Cum in Babylone captivi tenerentur Israelitæ, civitatis Sion recordari non poterant, qui protinus crebras funderent lacrymas: *super flumina Babylonis, illic sedimus et flevimus, cum recordaremur Sion* (Psal. 136). Proh quanto graviori comprimumur tristitia captivæ in purgatorio fidelium defunctorum animæ, cum recordantur celestis Sion a qua exulant! Heu! inquit, si dum in sæculo viveremus, celestis Sion oblitæ non essemus! si ejus crebro meminissemus et si pro ea obtinenda fortiter laborassemus, jam in his flammis non cruciaremur et in paradiso æterna beatitudine frueremur. O quam infelices hic moramur, quia in mundo existentes ad celestia tabernacula non anhelimus! Plebejis, qui ignorant, quam suave sit in aula regis versari, durum haud videtur ab ea abesse: aulico autem, qui regi, aliisque magnatibus familiaris fuit, et qui quam suave in aula vivere probe novit, nil durius quam ab illa exulare et ad semotum ab omni propinquorum, amicorum et nobilium conversatione locum ablegari. Quid autem simile accidere solet respectu paradisi et aulæ celestis: mortales enim non tristantur plurimum eo quod ab ea exulent, quia non perfecte capiunt quanta sint paradisi gaudia, quamque suave, quam honorificum et quam gloriosum sit in Dei aula versari. Animæ vero quæ in purgatorio cruciantur, perfectissime norunt magnitudinem et pulchritudinem regni cœle-

stis: probe sciunt, quam felices qui in cœlesti aula versantur; idcirco ad eam summo affectu anhelant, ac cogitantes se ab ea exulare quia in sæculo ad paradikum ire vix interdum desideraverint, nec satis ferventer pro eo acquirendo laboraverint, in maximam tristitiam incidunt, ac mœrore opprimuntur. Cum in terris vitam ageret David, æternam beatitudinem continue cogitabat, illisque nonquam obliviscebatur: *si oblitus fuero tui, Jerusalem, obliotioni detur dextera mea* (Psalm. 136). Sanctissimus ille Vates, qui quanta essent paradisi bona probe noverat, tristabatur maxime, eo quod a paradiso exularet et in hoc exilio diu manere cogetur: *heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est* (Psal. 119), Animæ similiter, quæ in igne purgatorio cruciantur, perfectissime cognoscunt, quanta sint paradisi gaudia; ac deinde recogitantes, se iis privari et a cœlesti beatitudine exulare, eo quod parum de ea in vita cogitarint, nec satis eam ambierint, fit amaritudo earum amarissima, ac incomprehensibili tristitia conficiuntur. O si sciremus, quam bonum et quam jucundum in paradiso habitare! si sciremus, quæ et tanta sint paradisi gaudia, ad ea certe continue anhelaremur et maximo afficeremur mœrore, eo quod tanto bono non fruamur. Item si sciremus, quanto mœrore conficiantur fidelium defunctorum animæ, eo quod a paradisi possessione retardentur, iis quidem compateremur, easque consolari conaremur. O filii, o hæredes, o amici, consolamini parentes, benefactores et amicos vestros, qui summo dolore in purgatorio anguntur: consolamini eos orationibus, jejuniis et elemosynis vestris: consolamini eos, qui incomprehensibili prementur tristitia, sive considerantes peccata, quæ in hoc sæculo perpetrarunt et virtutes quas acquirere neglexerunt, sive etiam considerantes paradikum, quem acquirere nimis remisse desiderarunt: consolamini illos, iisque omnibus modis possibilibus subvenite. Ne putatis sufficere, plurima iis præstitisse charitatis officia cum infirmarentur: non satis arbitremini flevisse multum, ac multa post mortem eorum doloris signa edidisse: non satis ducite magnis sumptibus, magnoque apparatus pompam funebrem fecisse: alia enim a vobis ad sui solatium expectant. Ardentem optant, ut prompte

solvatis debita quibus constringuntur: cupiunt, ut ea restituant, quæ scripto vel verbo restitui mandaverunt: volunt ut piis a se relictis legatis cito satisfaciatis, ut preces pro illis fundatis et ut eleemosynis multis eos a tetro purgatorii carcere eruere satagatis: expetunt, ut missas plurimas ad sui levamen legere et decantare curetis, ac ut omnia præstetis, quæ iis a Deo solatium et misericordiam impetrare valent. Ecco quid a vobis postulant fideles defuncti, cum genentes clamant ad vos, ut eorum miseremini: *miseremini mei, miseremini mei*. Eorum, quaeso miseremini; iis illud quod a vobis postulant solatium et auxilium præbete; subvenite illis juxta illorum vota; ab hoc amaritudinis puteo, in quo mœnore conficiuntur, eos liberate; dabitque vobis Deus libertatem filiorum Dei et gloriam sempiternam. *Amen.*

CONCIO OCTAVA.

Miseremini mei, miseremini mei (Job 19, 21).

Fidelium defunctorum animas adhuc ad nos clamantes audio; lugubres earum voces ad nostras aures et hodie perveniunt, ac continuis earum clamoribus intelligo, quod si audiantur, non tamen exaudiantur; quodque obduratos et omni sensu carentes invocent homines, qui nullo modo ad earum commiserationem moventur: *animæ illic ingemiscunt assidue, nec ullus miseretur: clamant e profundis et nemo flectitur: exclamant et plangunt et nemo compatitur* (S. Cyrill. orat. de exit an. 6). Varia eaque urgentissima in præteritis concionibus adduximus motiva, ut propinquos, hæredes et alios nobiscum viventes, ad subveniendum fidelibus defunctis excitaremus; videmur autem marmoreas alloqui statuas, quæ aures habent et non audiunt. Quia tamen christianus orator semper

clamare debet, ut auditorum corda emollire pertentet; *clama ne cesses*: in hac adhuc concione clamare non desinam, utque auditores ad miserendum fidelibus defunctis allicere valeam, purgatorium, ut *baptismum durum et terribilem* jam proponam. *Ave.*

Internus quidam baptismus ab omnibus admittitur theologis, qui ab iis vocatur *baptismus flaminis*, seu *baptismus in voto*, qui nil aliud est, quam actus contritionis, aut actus amoris Dei super omnia, quem elicit homo non baptizatus, cum proposito saltem implicito Baptismi Sacramentum recipiendi. Præter hunc baptismum, duos alios romana admittit Ecclesia; baptismum scilicet aquæ et baptismum sanguinis: *baptismus aquæ* est primum ex institutis a Christo sacramentis, quo homines ab omni peccati mundantur macula, christiani et filii Dei fiunt, jusque ad regni cælestis hæreditatem accipiunt: *baptismus sanguinis* nil aliud est, quam martyrium, quod cum sit altioris et ardentioris charitatis actus, omnia etiam martyris peccata delet, illumque ex peccatore justum et ex Dei inimico Dei amicum efficit. In hoc conveniunt duo ista baptismata, quod omnia baptizati peccata deleant; inter se in hoc differunt, quod per baptismum aquæ homo non statim in regnum cælorum intromittatur, nisi forte mox post ejus receptionem moriatur; per baptismum vero sanguinis martyr protinus in cælorum regnum introducatur. Unde præclare dixit S. Cyprianus, felices esse martyres, quia mox ut mortui sunt, eorum aperiuntur oculi, ut cælestia contemplantur; *felices oculi, qui terrenis clauduntur, ut cælestia videant*. Purgatorium autem præfati utriusque baptismi virtutem habet: fidelium enim defunctorum animas et a peccatis lavat et in paradysum introducit. Unde dici potest, purgatorium esse quasi baptismum aquæ, quo mundantur animæ, et quasi baptismum sanguinis, quo in paradysum intromittuntur. Et itidem dicendum, quod purgatorium sit baptismus durus et crudelis, tum quando animas mundat, tum quando illas in paradysum introducit: ut enim jam videbimus, 1. purgatorium est baptismus qui fideles defunctos igne a peccatis mundat; 2. purgatorium est baptismus, qui fideles defunctos igne in paradysum introducit.